

УДК 332.012.2: 331.1(477)

Калініна А.Г.

аспірант кафедри менеджменту та підприємництва
на морському транспорті,
Азовський морський інститут, м. Маріуполь

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКОГО РІШЕННЯ ЩОДО КОМПЛЕКСНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

У статті підкреслюється, що управління комплексним розвитком регіону представляє собою безперервний процес взаємозалежних дій, а головним у такому ланцюгу є процедура прийняття обґрунтованого управлінського рішення. Наведено причини того, що системний підхід також є базовим методом аналізу комплексного розвитку регіону. Наводяться вимоги, що пред'являється до процедури прийняття управлінського рішення на регіональному рівні та наведено умови реалізації системного підходу в управлінні комплексним розвитком регіону. Представлено алгоритм прийняття управлінського рішення щодо комплексного розвитку регіону, котрий представляє собою кілька послідовних кроків.

Ключові слова: управлінське рішення, комплексний розвиток, принципи прийняття рішення, умови прийняття рішення, системний та ситуаційний підхід.

ОСОБЕННОСТИ ПРИНЯТИЯ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО РЕШЕНИЯ О КОМПЛЕКСНОМ РАЗВИТИИ РЕГИОНА

Калинина А.Г.

В статье подчеркивается, что управление комплексным развитием региона представляет собой непрерывный процесс взаимозависимых действий. Главной в такой цепи является процедура принятия обоснованного управленческого решения. Подчеркивается, что системный подход является основой методологии регионального управления. Приведены причины того, что системный подход также является базовым методом анализа комплексного развития региона. Приводятся требования, которые предъявляются к процедуре принятия управленческого решения на региональном уровне. Принятое решение не должно не отставать, не опережать потребности и задачи комплексного развития региона и приведены условия реализации системного подхода в управлении комплексным развитием региона. Представлен алгоритм принятия управленческого решения относительно комплексного развития региона, который представляет собой несколько последовательных шагов.

Ключевые слова: управленческое решение, комплексное развитие, принципы принятия решения, условия принятия решения, системный и ситуационный подход.

THE FEATURES OF ACCEPTANCE OF THE MANAGEMENT DECISION- MAKING ON INTEGRATED DEVELOPMENT OF THE REGION

Kalinina A.

The article underlines that the management of the integrated development of the region is a continuous process of interrelated actions. Each region has the specific features of development and ability which

are connected with the available strategic potential generated on the basis of available and got resources. But formation of the universal scheme of procedure of acceptance of the administrative decision which would allow to consider features of strategic potential of region is represented important practical to problems. In such chain the procedure of acceptance of the sound management decision is the main. It's also emphasized that the systematic approach was the cornerstone of the methodology of the regional government. The reasons given were that the systematic approach also was a basis method of the analysis of the integrated development of the region. The article emphasized that the situational approach for management decision-making provided the flexibility to respond to conditions in which decisions normally made. The requirements placed on the procedure of management decision-making at the regional level were presented. It underlines that the appropriateness of the decision means taking it on the base of detailed and full information. The decision should lag behind, not advance the requirements and objectives of the integrated development of the region. The system approach is a basis of methodology of a regional government. The system approach is considered, how such that allows to create complete representation about region, structure of its strategic potential, directions of complex development. Concerning procedure of acceptance of the administrative decision the system approach means simultaneous consideration of components of strategic potential of region and as special system, and as subsystems of the more general system of region. The conditions for the realization of the systematic approach in management of the integrated development of the region were shown. The article provides the algorithm of the management decision-making on the integrated development of the region, which represents several consistent steps.

Keywords: the administrative decision, integrated development, principles of decision-making, a decision-making condition, the systematic and situational approach.

Постановка проблеми. Управління комплексним розвитком регіону представляє собою безперервний процес взаємозалежних дій спрямованих на його удосконалення. Головним у такому ланцюгу є процедура прийняття обґрунтованого управлінського рішення. Кожний регіон має свої специфічні особливості розвитку та здібності, котрі пов'язані з наявним стратегічним потенціалом, що сформувався на основі наявних та здобутих ресурсів. Але формування універсальної схеми процедури прийняття управлінського рішення, котра дозволяла б враховувати особливості стратегічного потенціалу регіону представляється важливим практичним завданням.

Перед регіональними органами управління стоять такі завдання: визначити й обґрунтувати напрямки комплексного розвитку, сформулювати основні реальні завдання й критерії, що визначають соціально-економічну динаміку території в поточному плані й на перспективу, оцінити можливості стратегічного потенціалу до розвитку й на цій основі виділити й реалізувати пріоритетні для території проекти й заходи, котрі дозволять найбільш ефективно використовувати специфічні умови регіону, виявити резерви необхідних ресурсів для стимулювання й розширення господарської діяльності й підвищення добробуту населення території в ринкових умовах. При цьому важлива роль належить схемі прийняття регіональних управлінських рішень щодо комплексного розвитку регіону, формування відповідних програм діяльності регіону.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Процедури прийняття управлінського рішення на різних рівнях регіонального управління, принципи та критерії відбору їх альтернатив були у колі уваги багатьох дослідників: В.Іванова, Г. Клейнера, В.Патрушева, Р. Косячкова, Л. Лозовського, Б. Райзберга, Е. Стародубцева [3-6]. Але не існує універсального алгоритму прийняття ефективного рішення, оскільки кожна окрема ситуація потребує докладного дослідження та свого особливого підходу. Тому, питання вдосконалення процедури прийняття рішення щодо комплексного розвитку регіону представляють не тільки теоретичний, але й практичний інтерес.

Мета статті. Вдосконалення процедури прийняття рішення щодо комплексного розвитку регіону.

Виклад основних результатів дослідження. Наукове обґрунтування напрямків комплексного розвитку, а також методичне забезпечення вироблення й оцінки ефективності конкретних управлінських рішень повинні опиратися на новітні досягнення економічної науки, такі як системний і ситуаційний підходи.

Системний підхід є основою методології регіонального управління. Системний підхід розглядається, як такий, що дозволяє створити цілісне уявлення про регіон, структуру його стратегічного потенціалу, напрямки комплексного розвитку. Стосовно до процедури ухвалення управлінського рішення системний підхід означає одночасний розгляд складових стратегічного потенціалу регіону і як особливої системи, і як підсистеми більш загальної системи регіону. Більш широке розуміння системного підходу включає аналіз складових стратегічного потенціалу регіону, розгляд структури стратегічного потенціалу, вивчення зв'язків з елементами іншого регіону, вивчення середовища реалізації системи, характер її комунікацій і того яким чином розвивався й формувався стратегічний потенціал регіону.

Система припускає єдність, що складається з взаємозв'язаних, взаємозалежних частин, кожна з яких привносить щось унікальне в характеристику цілого. Відповідно до Великої радянської енциклопедії, під системою розуміється «безліч елементів, що перебувають у відносинах і зв'язках один з одним, які утворюють певну цілісність, єдність» [1; 2; 4].

Можна по-різному підходити до класифікації систем, що в значній мірі визначається цілями конкретного аналізу. Цікаву, на наш погляд, класифікацію систем розробив Г.Б. Клейнер, виділивши системи декількох типів, а саме, об'єктного (підприємство, територія), середовищного (інститути, комунікації), процесного (поширення інновації, інфляція, зростання, спад) і проектного (створення підприємства, будівництво будинку). Причому ці типи систем мають різне поширення в часі й у просторі [4]. Регіон відноситься до систем об'єктного типу.

Застосовуючи системний підхід, відбувається процес формування односпрямованих цілей і завдань комплексного розвитку регіону, розробляються й реалізуються сценарії розвитку складових стратегічного потенціалу на основі яких формується єдиний напрямок комплексного розвитку регіону. Системний підхід також є базовим методом аналізу комплексного розвитку регіону в силу наступних причин: дозволяє створити цілісне уявлення про регіональне господарство й промисловий комплекс; дозволяє побачити зв'язки між елементами стратегічного потенціалу регіону, взаємовплив компонентів, оцінити внесок кожної складової в загальний результат; дозволяє побачити проблеми управління стратегічним потенціалом регіону.

Ситуаційний підхід до процесу ухвалення управлінського рішення дозволяє реагувати на умови, у яких відбувається вироблення й ухвалення рішення. Відповідно до профілю ситуації в регіоні формуються сценарії розвитку складових стратегічного потенціалу.

До процедури прийняття управлінського рішення на регіональному рівні пред'являється кілька вимог, до яких можна віднести: всебічну обґрунтованість рішення; своєчасність; необхідну повноту змісту; правомочність; погодженість із прийнятими раніше рішеннями.

Всебічна обґрунтованість рішення означає, насамперед, необхідність прийняття його на базі максимально повної й достовірної інформації. Однак тільки цього недостатньо. Воно повинне охоплювати весь спектр питань, усю повноту потреб керованої системи. Для цього необхідно знання особливостей, шляхів розвитку керованої, керованої систем і навколишнього середовища. Потрібен ретельний аналіз можливостей складових стратегічного потенціалу регіону, цільових функцій розвитку, економічних і соціальних перспектив регіону, національної й світової економіки. Всебічна обґрунтованість рішень вимагає пошуку нових форм і шляхів обробки зовнішньої й внутрішньої стосовно регіону інформації, її аналітичної обробці, формуванню інформаційних баз даних.

Своєчасність управлінського рішення означає, що ухвалене рішення не повинне відставати, не випереджати потреби й завдання комплексного розвитку регіону. Передчасно ухвалене

рішення не знаходить підготовленого ґрунту для його реалізації й розвитку й може дати імпульси для розвитку негативних тенденцій у регіоні. Запізнілі рішення не менш шкідливі для нього. Вони не сприяють вирішенню багатьох проблем із тривалим строком давнини й ще більш збільшують і без того хворобливі процеси.

Необхідна повнота змісту рішень має на увазі, що вони повинні охоплювати весь керований об'єкт, усі складові стратегічного потенціалу регіону, усі напрямки комплексного розвитку. У найбільш загальній формі управлінське рішення повинно охоплювати ціль (сукупність цілей) функціонування й розвитку складових стратегічного потенціалу регіону і його самого; засоби й ресурси, використувані для досягнення цих цілей; основні шляхи й способи досягнення цілей; строки досягнення цілей; порядок взаємодії між складовими стратегічного потенціалу регіону; організацію виконання робіт на всіх етапах реалізації рішень.

Важливою вимогою управлінського рішення є правомочність (владність) рішення – строге дотримання суб'єктом управління тих прав і повноважень, які йому надані вищим рівнем управління (державою). Збалансованість прав і відповідальності кожного органу, кожної ланки й кожного рівня управління – постійна проблема, пов'язана з неминучим виникненням нових завдань комплексного розвитку й відставанням від них системи регламентації й регулювання. Погодженість із прийнятими раніше рішеннями означає також необхідність дотримання чіткому причинно-наслідковому зв'язку комплексного розвитку. Вона необхідна для дотримання законів, постанов, розпоряджень. На рівні регіону вона необхідна для здійснення послідовної науково-технічної, соціально-економічної політики та ін. Оскільки для ухвалення управлінського рішення в регіоні рекомендований системний підхід, то розглянемо такі складові як суб'єкт, що ухвалює рішення в регіоні й об'єкт управління на котрий воно спрямоване. Усі разом вони представляють собою загальні умови ухвалення управлінського рішення в регіоні (рис. 1). Рішення

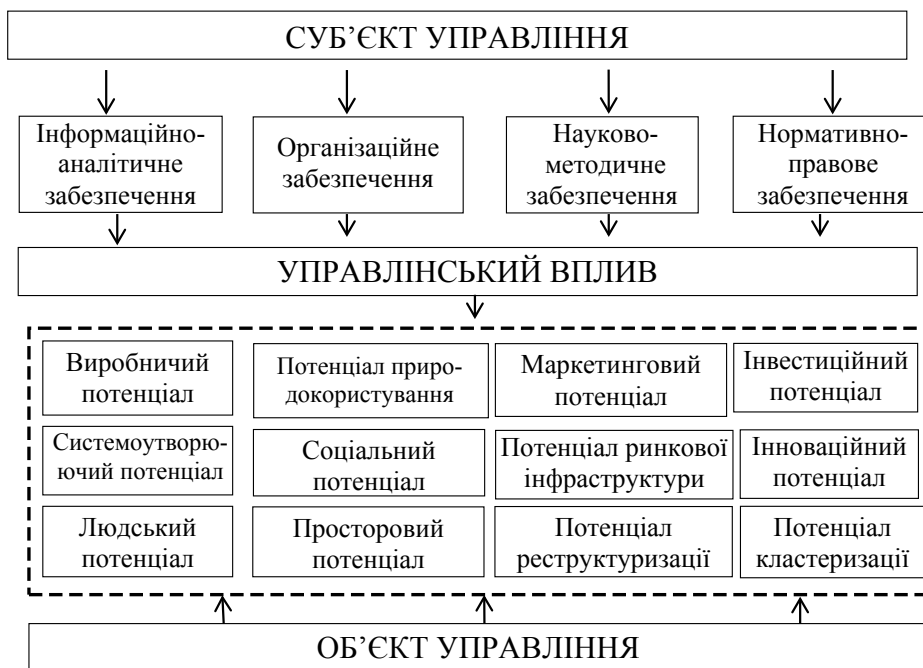

Рис. 1. Умови реалізації системного підходу в управлінні комплексним розвитком регіону

суб'єкта управління – органу регіонального управління ґрунтуються на таких важливих блоках його забезпечення: інформаційний, правовий, організаційний, науково-методологічний. Необхідно підкреслити, що сьогодні підвищенню ефективності інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності всіх рівнів і галузей регіональної, державної влади й управління приділяється мало уваги. Усе це повинне активно реалізовуватися в практичній діяльності. Саме з розвитком інформаційно-аналітичних технологій і їх впровадженням зв'язуються успіхи в забезпеченні

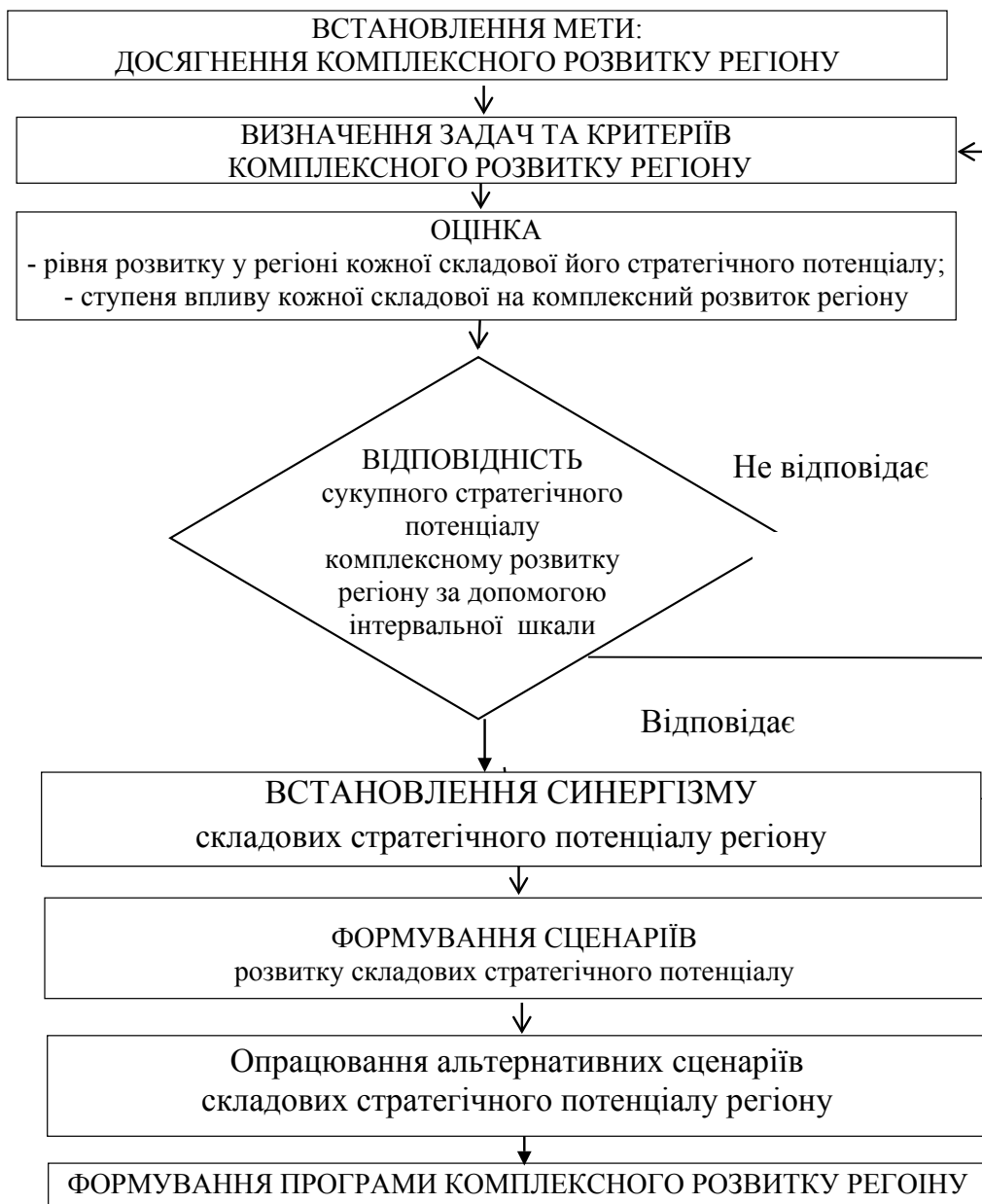

Рис. 2. Алгоритм процесу прийняття рішення щодо комплексного розвитку регіону

прийняття управлінських рішень у регіоні. Дослідження показує, що інформаційно-аналітичні системи, призначені для ефективного функціонування регіональних органів влади в аспекті прийняття важливих управлінських рішень, зв'язані зі складним математичним моделюванням управлінських ситуацій, що вимагають об'єктивних критеріїв оцінки кінцевого результату.

Повсякденна практика показує, що сьогодні при проведенні аналітичних досліджень необхідний пошук нетрадиційних парадигм використання інформаційно-аналітичних технологій, що, на думку дослідника Р.А. Косячкова, припускає обов'язковий облік наступних факторів [3; 5]: принципової інформаційної відкритості технологій підготовки й прийняття управлінських рішень; необхідності підтримки інформаційно-аналітичними технологіями процесів постановки управлінських завдань; великої формальної невизначеності цілей і суб'єктивності критеріїв оцінки прийнятих рішень; наявності в інформаційно-аналітичних технологіях явних елементів інтуїтивного характеру; істотного впливу девіаційних процесів на підготовку й прийняття управлінських рішень. Об'єкт управління представлено складовими стратегічного потенціалу: системоутворюючим, виробничим, людським, соціальним потенціалом, потенціалом природокористування, маркетинговим потенціалом регіону, інвестиційним та інноваційним потенціалом та потенціалом ринкової інфраструктури. Отже, алгоритм прийняття управлінського рішення щодо комплексного розвитку регіону представляє собою кілька послідовних кроків (рис. 2).

Пропонований алгоритм процедури прийняття рішення щодо комплексного розвитку регіону є актуальним для сучасних умов функціонування регіонів. Це досягається за рахунок формування й використання переліку сценаріїв розвитку складових стратегічного потенціалу регіону, які формуються з урахуванням профілю ситуації в регіоні, а також за рахунок використання інструмента перевірки сценаріїв для формування програми дій щодо комплексного розвитку регіону.

Висновки. Таким чином, для одержання найкращого ефекту в розробці сценарних варіантів розвитку необхідно в комплексі використовувати інструменти, методи й підходи, тому що сам процес розробки варіантів майбутнього комплексного розвитку регіону складний, і на кожному його етапі потрібні свої підходи й способи. Від наявності повної й достовірної інформації на початковому етапі багато в чому залежить вирішення проблеми підвищення якості сценарних альтернатив. Досягнення доступності й вірогідності інформації представляє собою серйозну проблему й часто приводить до необхідності змушеного звуження кола отриманих при розробці сценаріїв.

1. Большая советская энциклопедия. В 30-ти т. Т. 23 / ред. А.М. Прохоров. – 3-е изд. – М. : Советская энциклопедия, 1976. – 640 с.

2. Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка: Ок. 65 000 слов и фразеологических выражений / под ред. проф. Л.И. Скворцова. – 26 изд., перераб. и доп. – М.: ООО «Изд-во Оникс», 2008. – 736 с.

3. Иванов В.Н. Социальные технологии / В.Н.Иванов, В.И.Патрушев. // М.: Муниципальный мир, 2004. – 432 с.

4. Клейнер Г.Б. Системная парадигма и экономическая политика / Г.Б. Клейнер // Общественные науки и современность. – 2007. – № 2. – С. 3-14.

5. Косячков Р.А. Информационные технологии в системе управления / Р.А. Косячков // Компьютеры. – 2005. – № 11. – С. 11-24.

6. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь. – 5-е изд., перераб. и доп. / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. – М.: ИНФРА-М, 2006. – 495 с.

E-mail: mari-makva@yandex.ru